

Jézus és a nők

A cím talán kicsit megtévesztő, mert lényegében nem Jézus és a nők kapcsolatáról, hanem Jézusnak a nőkkel kapcsolatos viselkedéséről lesz itt szó. Nem szoktunk erre fölfigyelni, ezért meglepő lehet, milyen gazdag anyagot tartalmaznak erre vonatkozóan az evangéliumok.

A történelemben Jézus volt az első férfi, aki *áttörte a szokásos férfiközponitúságot* (Platón vagy Arisztotelészt, de Buddhát vagy Mohamedet sem lehet vele egy lapon említeni), s a férfiak bevett „indulatos ellenségessége” („animozitása”) helyett fesztelen magától értetődőséggel, a férfiakkal egyenrangú lényként és önmagával is egyenrangú társként bánt a nőkkel (még saját férfitanítványai botránkozására is, vö. Jn 4,27). Mielőtt azonban végignéznénk az ezt igazoló példákat, nézzük meg azt a megnyilvánulását, amely csak közvetve fejezi ki ezt.

A válás tilalma

Az ószövetségi felfogás voltaképpen problémátlanul megengedte a házassági elválást, ez azonban ebbe a megfogalmazásban megtévesztő, ugyanis csak a férfi bocsát-

hatta el feleségét, a nő nem kezdeményezhette a válást, és közös meg egyezésről sem lehetett szó. Vita csak arról folyt, hogy milyen súlyú ok esetén bocsáthatja el feleségét a férj, illetve a férjnek eleget kellett tennie a formalitásnak: válólevelet kellett adnia. Ezt a gyakorlatot Jézus „mózesi engedménynek” minősítette, és vele szemben elvi alapon és *egyetemes* jelleggel az elbocsátás, ill. a válás tilalmát hirdette, mondván: „*Amit Isten összekötött, ember ne válassa szét*” (Mk 10,5-9). Felfogásának elvi jelentősége mellett ez a teljesen kiszolgáltatott nők védelmét és egyenrangúvá tételét is jelentette – ahogyan később Márk evangélista le is vonta ezt a következtetést hellenista olvasói számára: „...ha pedig a feleség bocsátja el férjét, és másik férfihez megy feleségül, szintén házasságot tör” (Mk 10,12).

Ami a válás, pontosabban – az adott zsidó környezetben – a feleség elbocsátásának lehetséges okait illeti, Jézus egyértelművé tette álláspontját: *semmilyen* okot nem fogadott el elégségesnek, még a legsúlyosabbnak tartott „parázna-ságot”, a házastárs „megcsalását”

sem; ugyanis a bevett fordításokkal („kivéve parázna-ság esetén”) ellenében a helyes fordítás mind Mt 5,32-ben, mind Mt 19,9-ben azt fejezi ki, hogy „még parázna-ság esetén is tilos” (a részletes filológiai igazolást ld. Máté-kommentáromban): „Mindaz, aki elbocsátja feleségét, még ha parázna-ság okából is, házasságtörésbe kergeti őt”. (A fogalmak egyértelműsége érdekében meg kell jegyeznünk, hogy abban a korban a „megcsalás” jogilag még nem számított – ill. csak a nő részéről számított – házasságtörésnek: a „házasságtörés” akkor következett be, ha az elbocsátott nő újból házasságot kötött: ekkor „tört meg”, azaz szűnt meg ténylegesen az előző házassága.)

Hogy Jézus ilyen „*végletesen*” komolyan gondolta mindezt, és milyen „szélsőségesen” vette védelmébe a nőket, megmutatja az alábbi, szintén sokszor félrefordított és félreértett kijelentése: „*Mindaz, aki azért nézeget egy feleséget, hogy megkívánja őt, szívében már házasságot tört vele*” (Mt 5,28). (Egyszerűbb/hétköznapi megfogalmazásban: „Mindaz, aki hátsó szándékkal nézegeti valakinek a feleségét...”) Hogy jól értsük: A „megkívánás” itt nemcsak passzív érzelmi vágyakozást jelent, hanem a 9. (és 10.) parancsolat eredeti héber értelmének megfelelően aktivitást is, nevezetesen a kívánság tárgyának megszerzésére irányuló törekvést, sőt *mesterkedést*. Tökéletesen világossá válik ez két ószövetségi történetből: az egyikben Aháb király Nábót szőlőskertjét, a másikban Dávid király Uriás feleségét kívánja meg, s mindketten addig mesterkednek, amíg meg nem öletik „vetélytársukat”, s így meg nem szerzik kívánságuk tárgyát, a másik tulajdonát (1Kir 21; 2Sám 11).

Megvédi a nőket

Jézus azonban nemcsak általánosságban védte meg a nőket a férfiaknak való kiszolgáltatottságtól, hanem konkrét esetekben is, még hozzá nehéz helyzetbe került, „bűnös” nőket vett védelmébe.

Három, egymáshoz nagyon hasonló történettel találkozunk az evangéliumokban (egyes szentírásmagyarázók feltételezik, hogy voltaképpen ugyanarról a nőről, és ugyanannak az esetnek háromféle feldolgozásáról van szó):

Márk evangéliumának 14. fejezete (3-9. v.) azt mondja el, hogy működésének végén, közvetlenül letartóztatása előtt egy étkezés alkalmával egy asszony alabástrom edényben valódi, sokat érő nárdusolajat öntött Jézus fejére, amiért a tanítványok „bosszankodtak”, arra hivatkozva, hogy az olajat el lehetett volna adni (300 dénárért, azaz háromszáz napi minimálbérrért!), és árát a szegényeknek lehetett volna kiosztani, majd „ráripakodtak” az asszonyra. Jézus azonban határozottan kiállt mellette: „Hagyjátok békén őt! Miért zaklatjátok? Hiszen jó tettet vitt végbe rajtam!” Majd hozzátette: „Amire képes volt, megtette!” Ezt az elismerést azonban nem csupán minimális értelemben kell felfogni: „Annyit, amennyit és ahogyan képes volt megtenni, megtett”, hanem maximális értelemben is: „Mindazt, amire csak képes volt, megtette.” Ez a viselkedés azzal a szegény özvegygel állítja egy sorba ezt az asszonyt, aki szintén mindenét odaadta, „amije csak volt”, s ezzel ugyancsak nagy elismerést váltott ki Jézusból (Mk 12,44). – Jézus viselkedéséből kiderül: elfogadta, hogy az asszony a maga módján, azaz női módon érezzen és cselekedjék, másfelől pedig szavai burkolt felszólítást tartalmaznak a tanítványok számára, hogy ők is végbevigyék a „jó tettet” a maguk módján, vagyis higgadtan és tárgyyszerűen ügyelve a szegények tényleges szükségleteire.

János evangéliumában (12,1-8) lényegileg az iménti történetet olvashatjuk, csak nevesítve: „főszeplője” Mária, Lázár nővére, és nem Jézus fejére önti a drága olajat, hanem a lábát keni meg vele, majd hajával megtörli azt.

Lukács evangéliuma szerint (7,36-50) Jézus egy farizeushoz ment vendégségbe, és „egy asszony, aki bűnös életet élt a városban”, megtudta, hogy asztalhoz telepedett a farizeus házában; erre alabástrom edényben illatos olajat hozott, sírva megállt mögötte, a lábánál, könnyeivel kezdte öntözni a lábát, hajával letörölte, csókolgatta a lábát, és megkenete az illatos olajjal. Amikor meglátta ezt a farizeus, aki meghívta őt, így szólt magában: „Ha ez próféta volna, tudná, kicsoda és miféle ez az asszony, aki őt érinti; hogy bűnös.” Jézus a két adósról szóló példázatával (41-42. v.) védi meg az asszony viselkedését, sőt – „hallani is borzalom”! – közli a farizeussal, hogy Isten megbocsátotta az asz-

szony sok bűnét, hiszen „sok szeretetet mutatott” (47. v.).

De a legizgalmasabb az az eset, amelyben Jézus közvetlenül az életét kockáztatva véd meg egy nőt, mégpedig ismét csak egy „bűnös nőt”, a házasságtörő asszonyt (Jn 8,1-11). Feltehetően nyilvános működése utolsó napjaiban a farizeusok és írástudók egy félrelépésen ért asszonyt visznek oda, „középre állítják”, és közlik Jézussal a tagadhatatlan tényállást, majd azt, hogy Mózes törvénye mit rendel az ilyen esetre (ti. halálbüntetést – 5Móz 22,22 –, ami gyakorlatilag a megkövezés volt), aztán megkérdezik a népszerű rabbit, akiről közmert irgalmassága és a bűnösök iránti szeretete, mi az ő véleménye.

Kérdésük sokszorososan rafinált – és életveszélyes (akárcsak az a kérdés volt, szabad-e adót fizetni a császárnak, Lk 20,22): Jézus négy-szeresen kínos helyzetbe kerül. Ha megengedi a megkövezést, akkor (1) szembekerül Róma törvényével, amellyel a kivégzések jogát magának tartotta fenn, (2) pusztulni hagyja az asszonyt és (3) szembekerül saját elveivel is; ha megtiltja a megkövezést, akkor (4) szembekerül Mózes törvényével, amely Isten törvényének számított. Ezek közül az 1-es és a 4-es változat mint lázadónak, illetve törvényszegőnek az életét veszélyeztette!

Ekkor elhangzik tőle a zseniális válasz: „Aki bűn nélkül van közületek, az dobja rá az első követ!” (Nem sokkal korábban hasonló zsenialitással válaszolt az adózás kérdésében, Mk 12,17; Lk 20,25.) Ez a válasz pofon egyszerű, ugyanakkor egyszerre felel meg mind a négy főtí (egymást kizárni látszó) követelménynek. De ami a legfontosabb: megmenti vele az asszony életét (és átmenetileg a sajátját is).

Egyenrangú partnerei

Környezete számára alighanem az fejezte ki a leglátványosabban, hogy Jézus egyenrangú partnereinek tekintette a nőket, hogy országjáró útjain nem csupán férfi tanítványai kísérték, hanem nők is, akik közül néhányat név szerint is megemlíti Lukács evangélista (8,1-3). Egyedülálló és rendkívül jelentős ez a tény. Súlyának megértéséhez tudatosítanunk kell, hogy a kor patriarchális társadalmában a nőket alacsonyabb rendű lényként kezelték, erkölcsi, vallási és társadalmi szempontból egyaránt törvényen kívül helyezték, s a gyerekekkel és a rab-

szolgákkal álltak egy sorban: például nem oktatták őket a Törvényre, felmentették számos vallási kötelezettség alól, és bár – ráccsal elválasztva – ott lehettek a zsinagógában, de nem voltak tagjai a gyülekezetnek, semmilyen ügyben nem tanúskodhattak. A férfiak még csak nem is köszöntek a nőknek, és imádságban adtak hálát azért, hogy nem pogánynak, tudatlannak és nőnek születtek. Nem csoda, hiszen a Tízparancsolat gyakorlatilag egy kalap alá vette a nőket a szántófölddel, az állatokkal és egyéb vagyontárgyakkal (2Móz 20,17; 5Móz 5,21).

Szűk körben mutatkozott meg, de az előbbi mozzanatnál is jelentősebb, hogy alkalomadtán Jézus teológiai párbeszédet folytatott nőkkel:

Az egyik a szír-föníciai nő esete (Mk 7,24-30). Jézus egy időre visszavonult Tírusz vegyes lakosságú, többnyire azonban pogány vallású vidékére. Odament hozzá egy helybeli asszony, és kérte, hogy gyógyítsa meg a lányát. Valamelyik tanítvány vagy Jézus zsidó vendéglátója azonban ellene vetette, hogy a zsidók előbbre valók: „Engedd, hogy előbb a gyerekek lakjanak jól! Nem helyes ugyanis elvenni a gyerekek [= zsidók] kenyerét, és a kutyák [= pogányok] elé vetni.” A „pogány” asszony azonban megfelelt neki: „Igen, uram! De a kutyák is esznek az asztal alatt a gyerekek morzsáiból.” Erre Jézus – bár visszavonultsága okán eredetileg nyilván nem szándékozott gyógyítani – azt mondta neki: „Erre az értelmes beszédre való tekintettel menj el! Lányodból kiment a démon.”

A másik eset teológiai szempontból még súlyosabb (Jn 4,7-26). Jákob kútjánál Jézus összetalálkozik egy samariai, azaz félzsidó-félpogány, a történet szerint ötszörösen elvált asszonnyal. Jézus felszólítására, hogy hívja el a férjét, az asszony jobbnak látja más vizekre evezni, és teológiai témára vált: „Atyáink ezen a hegyen imádták az Istent, ti pedig azt mondjátok, Jeruzsálem az a hely, ahol imádni kell őt” (20. v.). Jézus komolyan veszi a felvetést, és mélyen teológiai választ ad rá: „... Eljön az óra, sőt már itt is van, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát...” (23. v.).

Hallatlan és páratlan volt Jézusnak ez a viselkedése – és súlyát csak növeli, hogy nem egyszerűen nőkel, hanem idegen, „pogány” és „az ellenséghez tartozó” nőkkel állt

szóba, és folytatott teológiai eszmecsere!

Az eddigieknél is jelentősebb azonban a Máriáról és Mártáról szóló történetnek (Lk 10,38-42) az az apró megjegyzése, hogy a „csak” az asztalnál szolgáló Mártával ellentétben Mária „az Úr lábához is odaült”; ugyanis „valakinek a lábainál ülni” abban a korban szakkifejezés volt, s azt jelentette: „tanítványának lenni” (ld. Pál vallomását: „...ebben a városban nevelkedtem Gamáliel lábainál” [ApCsel 22,3], továbbá a rabbinikus mondást: „Engedd, hogy rád szálljon lábuk pora!”). Csak-hogy amint az előbb szó volt róla, akkoriban a nőket nem oktatták a Tórára, s a rabbik nem fogadtak tanítványul nőket. Jézus viszont e tekintetben is lerázta magáról a hagyomány béklyóját, és nőket is tanítványaivá fogadott. A mondat folytatása is („kitartóan hallgatta szavát”) megerősíti, hogy Máriát valóban Jézus tanítványának kell tekintetünk. A női nemnek olyan mértékű „felemelése” volt ez Jézus részéről, hogy valódi értékét ma-napság elképzelni is alig tudjuk.

Ennek fényében még azt is feltételezhetjük, hogy azon nők között, akik útjain kísérték és szolgálták Jézust, olyanok is voltak, akiket szintén a férfiakkal egyenrangú tanítványainak nevezhetünk. Ezt megerősíteni látszik a Márk-evangélium megjegyzése azokról az asszonyokról, akik Jeruzsálemben is elkísérték Jézust, és egészen a temetéséig kitarítottak mellette: „...követtek és szolgálták, amikor Galileában volt” (Mk 15,41): a görög *akoluthen* = követ ige a tanítványi követés szakkifejezése, amint ezt mutatják Jézus tanítványságra hívó felszólításai: „Kövess engem!” (pl. Mk 1,14; 10,21; Lk 9,59 – vö. Mk 8,34; Lk 5,11; 9,49).

Az elmondottak után méltán vehetné föl valaki azt a kérdést, hogy ha mindez így van, akkor Jézus miért nem választott be a tizenkét tanítvány közé nőket is. A válasz egyszerű: *csak* azért nem, mert a kor említett felfogása miatt ugyanúgy nem küldhette őket hivatalos követeként, apostolokként honfitársaihoz, ahogyan egy „pogányt” sem tehetett apostollá a zsidók számára (ld. Mk 5,18-19), hiszen egy „pogány” mint Istennek a zsidókhöz küldött követe képtelenség! (Jézus ezért más, hozzá illő feladatot adott neki, pontosabban ugyanannak a feladatnak hozzá illő változatát: a „pogányokhoz”, közelebbről hozzá-tartozóihoz küldte el, a „pogányok”

misszionálásával bízta meg a „pogányt”. A „nem engedte meg, hogy vele tartson” tehát éppen nem elutasítás!)

Helyreigazítja őket

Jézusnak a nőket illető, a fentiekben leírt rendkívül pozitív viselkedése láttán az első pillanatban talán meglepőnek tűnik, milyen gyakran intette, figyelmeztette, igazította helyre őket. Ha azonban jobban belegondolunk, rögtön észrevehetjük, hogy ez egyrészt elvileg így helyes: az igazi szeretet sosem jelenthet kritikátlanságot, ellenkezőleg, megköveteli azt, másrészt pedig gyakorlatilag ebben is az nyilvánul meg, hogy Jézus a férfiakkal egyenrangúaknak tekintette a nőket, hiszen a férfiakhoz ugyanilyen kritikus szeretettel viszonyult, függetlenül attól, hogy a tanítványairól, az ellenfeleiről vagy a „nép” képviselőiről volt-e szó. Lássuk hát a konkrét példákat!

A tizenkét éve vérfolyásban szenvedő, gyógyulni vágyó asszonyt az a babonás meggyőződése vezette Jézushoz, hogy a belőle áradó „mágikus” erő átárad mindenre, amihez csak hozzáér, tehát a ruhájára is. Ezért gondolta azt, hogy ha csak Jézus ruháját érinti is, meg fog gyógyulni. A ténylegesen bekövetkezett gyógyulás után azonban Jézus figyelmeztette: „*Leányom, a bizalmad mentett meg téged*” (Mk 5,34). Jézus másoknak is mondott ilyet, ennek a kijelentésnek azonban ezen a helyen – a szövegösszefüggés miatt – helyreigazító értelme (is) van.

Mária és Márta történetében (Lk 10,38-42) a háziasszonyi teendőkben „túlságosan foglalatoskodó” (40. v.) Márta fellázad az ellen, hogy Mária „cserbenhagyta” őt, és Jézus lábához ült, hogy tanítását hallgassa; ezért aztán határozottan számon kéri Jézust, és felszólítja, hogy kötelezze Máriát a konyhai munkára. Jézus azonban ugyanolyan határozottsággal helyreigazítja őt: „Márta, Márta, sok minden aggaszt és tesz zaklatottá téged, pedig kevésre van szükség” (41-42. v.), tudniillik „ahhoz, hogy kiszolgálj miniket, hiszen kevéssel is megelégszünk”. Ez azonban nem csupán intelem a „túl buzgó háziasszonyok” – vagy bármi mással „túlságosan foglalatoskodók” számára, hanem bátorítás is: Ahogy mindenkinek, a háziasszonynak is joga van szabadidőre, és arra, hogy „magasabb” dolgokkal foglalkozzék. – Azt pedig, hogy Jézus itteni kritikája nem

valami ellenségességből fakad, a János-evangélium kifejezetten megerősíti, amikor azt írja: „Jézus szerette Mártát, nővérét (Máriát) és Lázárt” (11,5).

Egészen megrázó a következő eset, amely már Jézus kereszttútján történik (Lk 23,27-31). A népsokaságban asszonyok is követik, akik „gyászolják és siratják” őt. Amikor Jézus ezt észreveszi, megfordul, és így szól hozzájuk: „*Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok! Sírjatok inkább magatok miatt és gyermekeitek miatt! ... Mert ha már a nedvdűs fával ezeket teszik, mi történik majd a szárazzal?*” Jézus keménynek tűnő elutasítását, ill. figyelmeztetését akkor érthetjük meg, ha tudatosítjuk, hogy ezek nem azok az asszonyok voltak, akik Galileától egészen a kereszttig követték őt (Mk 15,40-41), hanem annak a „Jeruzsálemnek a leányai”, amely elvetette őt és békeüzenetét (vö. Lk 19,42), s még inkább, hogy az asszonyok sírása aligha csak a természetes részvét megnyilvánulása volt, hanem Róma-ellenes tüntetés is: a Jézus (vagy inkább a vele kivégzésre vitt zelóták?) iránti részvét mellett ott izzott benne a rómaiakkal szembeni gyűlölet is. A kétféle fára utalás ezért azt jelenti: „Ha a rómaiak (pusztán taktikázásból) már velem is ilyen brutálisan bánnak el, jöllehet én csak »nedvdűs fa« vagyok, az állam nem igazi, »eltüzelésre« alkalmatlan, veszélytelen »ellensége«, nem valódi lázadó – mit fognak tenni a tüzelésre valóban alkalmas »száraz fával«, a valódi lázadókkal, a »szabadságharcosokkal«, ha egyszer kitör a fegyveres konfliktus?” Vagyis Jézus még a Golgotára vezető úton, a kivégzésre menet is népe sorsával törődött (vö. Lk 19,41), s az asszonyoknak címzett kritikájában/figyelmeztetésében ez a törődés nyilvánul meg!

A következő eset kétségtelenül csak akkor illik bele ebbe a sorba, ha az eseménynek általam adott értelmezése helytálló, ekkor azonban nagyon tanulságos. – A naini ifjú „feltámasztásának” történetében (Lk 7,11-17) egy özvegy egyetlen fia meghalt, s éppen viszik eltemetni, amikor Jézus találkozik a menettel; amikor meglátja az anyát, megesisik a szíve rajta, és így szól hozzá: „Ne sírj!” Ezt szinte minden magyarázó vigasztalásként értelmezi, amint nyilván az is, de kritika és figyelmeztetés is lehet benne, ha az egész történetet *jelképes*, lélektani igazságot kifejező elbeszélésként fogjuk föl. Ekkor nem nehéz elkép-

zeln, hogy férje korai halála után az asszony a fiában látta egyetlen vigaszát, támaszát és minden reményét, és közösségük valóságos (és mindkettőjük számára nyomasztó) szimbiózis volt. Ezért, bár együtt érez vele, Jézus határozottan felszólítja: „Ne sírj!”, s ez azt jelenti: „Hagyd abba az önsajnálatot! Vessd el a férjed elvesztése miatti szomorúságot, amellyel nyomasztóan rátelepedtél a fiadra! Vess véget annak, hogy a fiadhoz kötöd életed minden boldogságát és reményét, mert ezzel csak megfojtod őt! Ne képzeld, hogy életed sikere vagy kudarca tőle függ! Keresd a magad önálló életének céljait és lehetőségeit!”

Ezen a kérdéskörnek sajátos megnyilvánulása az a két (esetleg három) eset, amely Jézusnak az édesanyjához, Máriához fűződő kapcsolatáról mond valamit.

Az egyik esetben (Mk 3,20-22.31-35) arról van szó, hogy az írástudók azzal vádolják Jézust, hogy Belzebúbnak, az ördögök fejedelmének segítségével végez ördögűzéseket, s amikor Jézus rokonai értesülnek erről, elmennek, hogy „hatalmukba kerítsék”, és hazavigyék Jézust, mondván: „mágn kívül van”. Amikor odaérnek a házhoz, ahol Jézus tanít, beüzennek neki; valakik továbbítják az üzenetet: „Anyád és fivéridek kinn keresnek téged.” Ő pedig így felel: „Ki az én anyám, és kik az én fivéreim? ... Aki megteszi Isten akaratát, az az én fivérem, nővérem és anyám.” – A másik eset (Jn 2,1-11) a kánai menyegzőn történik, ahová Jézus anyját és tanítványait is meghívták. Amikor elfogyott a bor, anyja így szólt Jézushoz: „Nincs több boruk.” Mire Jézus azt felelte: „Asszony, mi dolgom veled? Még nem jött el az én óráim.”

Jézusnak ez a két megnyilvánulása látszólag rendkívül kemény, némelyek szemében egyenesen ellenséges. De szó sincs arról, hanem mindkét esetben arról van szó, hogy Jézus határvonalat húzva visszautasítja, hogy anyja beleszóljon küldetésének teljesítésébe, sőt megakadályozza azt. Az első esetben ez egészen nyilvánvaló, hiszen a názáreti „házi őrizetben” Jézus nem tudná véghez vinni egész Izraelre irányuló feladatát, „az elveszett juhok megmentését” (vö. Mt 10,6 vagy Lk 19,10). A második eset enyhébb: figyelmeztetésével („Nincs több boruk”) Mária minden bizonnyal arra akarja biztatni Jézust, hogy vonuljon el tanítványaival, és ne hozza kellemetlen helyzetbe a házi-

akat. Jézus kétségtelenül kemény válaszában értelme pedig: „Asszony, ne dirigálj nekem többé, mint egy anya a kisgyerekének! Én tudom, mikor jött el az órája, hogy elinduljak.”

Van ennek a jelenségnek egy harmadik megnyilvánulása is, feltéve, hogy történeti tényről van szó, és nem csupán teológiai üzenetet hordozó, kitalált történetről. Lukács elbeszélése szerint (2,41-52) a tizenkét éves Jézus ott maradt a jeruzsálemi templomban, miután szülei már hazaindultak az ünnepnapok elmúltával. Amikor szülei visszatérnek, és három nap után rátalálnak, anyja számon kéri: „Fiam, miért csináltad meg ezt velünk? Nézd, apád meg én is gyötrődve kerestünk!” Erre ő így szólt hozzájuk: „Hogy-hogy kerestetek? Nem tudtátok, hogy nekem Atyám dolgaiban kell lennem?” – Itt is arról van szó, hogy Jézus még anyjával szemben is megvédi küldetését, ill. figyelmezteti őt illetékességének határaitra.

Végül megemlíthetünk két érdekes esetet, ezeknek a hitelessége azonban kétséges. Mindkettő János evangéliumában található, és Jézus

mindkettőben – az elsőben közvetlenül, a másodikban közvetve – bűnösségére emlékezteti a megszólított nőt: a samariai asszonyt arra, hogy már öt férje volt, s akivel most él, az sem a férje (Jn 4,17), a félrelépésen ért asszonyt pedig a félrelépésére, mondván: „Menj, és többé ne vétkezzél” (Jn 8,11). A szinoptikus evangéliumokban nem találkoztunk Jézusnak ezzel a vonásával.

„Női példázatok”

Hogy mennyire egyenrangúnak tekintette Jézus a nőket, és milyen elképesztően következetes figyelmességet tanúsított irántuk, annak gyönyörű bizonyossága számos ún. kettős példabeszéde, amelyeknek egyike mindig a férfiak/a férfiség, másika a nők/a nőiség világából veszi a példázat alapjául szolgáló képet:

A magvetés jellegzetesen férfi munka, a kenyérsütés (abban a korban) jellegzetesen női munka – az ennek megfelelő kettős példázat pedig (Lk 13,18-21): „Mihez hasonlító az Isten országa? Mihez hasonlítom? Úgy áll vele a dolgot, mint a mustármaggal, amelyet egy ember

fogott, és elvetett a kertjében, és az felnőtt... – Mihez hasonlítsam Isten országát? Úgy áll vele a dolog, mint a kovásszal, amelyet egy asszony fogott, elrejtett három mércényi lisztbe, míg végül az egész átková-szosodott.”

A pástorkodás a férfiak dolga, a ház kisöprése jobbára a nőké, bár ez esetben nem házimunkáról van szó – annál izgalmasabb, hogy Jézus mégsem feledkezik meg arról, hogy női képpel is szemléltesse mondanivalóját (Lk 15,4-10): „El tudjátok képzelni, hogy ha közületek egy embernek száz juha van, és elveszít közülük egyet, nem hagyja ott a kilencvenkilencet a pusztaiban, és nem megy az elvesztett után, amíg meg nem találja? És ha megtalálta, örvendezve a vállára veszi, és hazamenvén, összehívja barátait és szomszédait, és azt mondja nekik: »Örüljetekek együtt velem, mert megtaláltam az elveszett juhomat!« Mondom nektek, a mennyben ugyanígy nagyobb öröm lesz egy megtérő bűnös miatt, mint kilencvenkilenc »igaz« miatt, akiknek nincs szükségük megtérésre. – Vagy ki az az asszony, akinek ha tíz drachmája van, és elveszít egy drachmát, nem gyűjt méceszt, nem söpri ki a házat, és nem keresi gondosan, amíg meg nem találja? És ha megtalálta, összehívja barátmőit és szomszédasszonyait, és azt mondja: »Örüljetekek együtt velem, mert megtaláltam az elveszett drachmát!« Mondom nektek, ugyanígy örülnek majd Isten angyalai egy megtérő bűnösnek.”

A következő két példázat összetartozó volta nem szokott feltűnni, mivel egymástól elég távol állnak Lukács evangéliumában (11,5-8 és 18,2-5). Noha az evangélista mindkettőt az állhatatos imádságra buzdí-

tásként közli, eredeti mondanivalójuk más: Ha már az ember barátja sem habozik, hogy kiségitse rászoruló szomszédját, ill. már a tisztességtelen bíró is igazságot szolgáltat egy kiszolgáltatott özvegyasszonynak, akkor mennyivel inkább megadja Isten az embernek azt, amire (ténylegesen) szüksége van: „El tudjátok képzelni, hogy ha valakinek közületek van egy barátja, és elmegy hozzá az éjszaka közepén, és azt mondja neki: »Barátom, adj kölcsön nekem három kenyeret, mivel beállított hozzám egy úton lévő barátom, és nincs mit elébe tennem!«, akkor az majd így felel: »Ne fárassz! Már rég bereteszteltük az ajtót, és gyermekeim itt vannak velem a fekhelyen: Nem tudok felkelni, hogy odaadjam neked.«? Mondom nektek: Ha nem fog is felkelni, hogy odaadja neki azért, mert a barátja, hát azért, nehogy szűgyenben maradjon, feláll, hogy odaadja, amire szüksége van.” – „Volt egy városban egy bíró, aki Istent nem félté, emberrel nem törődött. Volt pedig abban a városban egy özvegyasszony is, aki ismétlen elment hozzá, és azt mondta: »Szolgáltass nekem igazságot ellenfelemmel szemben!« A bíró egy ideig vonakodott, de aztán ezt mondta magában: »Ha Istent nem félem és emberrel nem törődöm is, hát azért, mivel fáraszt engem ez az özvegyasszony itt, igazságot szolgáltatok neki, nehogy állandó jövetelével lassanként teljesen kimerítsen.«”

És hogy csodálkozásunk teljes legyen: amikor Jézus az ember alatti világból vesz képet egyik üzenetéhez, akkor sem feledkezik meg a nőiségről (Lk 12,24-28)! A madarak az arám nyelvben hímneműek (így a hollókkal kapcsolatban a vetés és aratás férfiak által végzett munkáját

említi), a virágok viszont nőneműek (velük kapcsolatban a fonás és szövés nők által végzett munkája kerül szóba): „Figyeljetekek meg a hollókat! Sem nem vetnek, sem nem aratnak, sem kamrájuk, sem csűrjük nincsen, Isten mégis táplálja őket. Mennyivel többet értek ti a madaraknál! – Figyeljetekek meg a liliomokat! Sem nem fonnak, sem nem szőnek! De azt mondom nektek: Salamon minden pompájában sem volt úgy felöltözve, mint egy ezek közül. Am ha Isten ilyen előkelően öltözteti a füvet, amely ma a mezőn áll, holnap meg kemencébe vetik, mennyivel inkább titeket, csekély bizalmúak!”

És az utókor?

A fentiek alapján aligha kétséges, hogy Jézus valóban visszaadta a nőknek emberi méltóságukat.

Kortárs és későbbi tanítványai levonhatták volna mindebből a következtetéseket, de nem tették meg. Jézus jó példája ellenére közvetlen tanítványai is a férfiakra jellemző, indultatos ellenségességgel viszonnyultak a nőkhöz, még a legszűkebb tanítványi körbe tartozókhoz is (vö. Mk 10,13; 14,4-5; Mt 15,23; Jn 4,27 – Lk 24,11; Tamás-ev. 21, ill. 114: „Simon Péter így szólt Jézushoz: Mária menjen el tőlünk! Mert a nők nem érdemesek az életre...”), Pál és követői pedig csaknem kétezer évre megpecsételték a sorsukat. (Noha Pál tudta, hogy „Krisztusban nincs sem férfi, sem nő”: Gal 3,28; vö. még Ef 5,25-26 – egyszerűen kihagyta a nőket Jézus „feltámadásának” tanúi közül: 1Kor 15,3-8; ld. még 1Kor 11,1-16; 15,34-35!; Ef 5,22-24; 1Tim 2,11-15.)

És ma?

Gromon András

Egy asszony

Éjszaka leesik az ágyról. Kiáltani gyenge. Csendesen sírva elalszik a földön. A kanál szélén lecsurog a leves, a villát elbírnai nincs ereje. A újságot, ha kezébe adják is, nem érdekli a világ. Óráját még gyakran előszedi, ránéz, visszacsukja a fedelét, nincs hová mennie. Nem vár óreá senki. Néha megkérdezi: Mi van a gyerekekkel? Tudatáig nem jut el a válasz, unokája csak „valaki”, aki körülötte él. Milyen nap van ma? Mindegy. Akár kedd vagy péntek, egyforma a szoba. A hamut az abroszra veri, de szégyellve a foltot, szépíteni akar: jobban eldörgöli. A kórházban magányosan fekszik. Nincsen benne semmi buliban. Paplan alá nem dug cigarettát, és két deci borért nincs, akit elküldjön. Sorsa ellen lázad: nem vesz már be gyógyszert, gyógyulni nincs miért,

ott marad az ebéd. Megszidják, mert makacs, miért fázik, amikor 20 fok van, s elpusztul itt éhen. (Hülye öreg!) Nem oszt borraalót, a pénzét eltették, „még elveszti” – mondják, „és rajtunk keresi”. Nincstelen maradt. Szánakozva nézik, ahogyan kicsoszog, erejét próbálja, de csak a székgig jut. „Ennek is már vége” – mondják az asszonyok, szívesek, epések, asztmások. Mindenhol útban van, mindig rossz helyen ül. Látogatót, ha vár, az későn érkezik. Hoz neki két almát, esetleg körtét is, „fogam sincs, hát minek”, gondolja, s szótlánul zsebre tesz mindent. Ember volt pedig, almába harapó, olyan mint mi most, pénzzel, étvággal, haraggal és dühvel, szerelemmel bíró. **KEGYELMEZZETEK NEKI!**

Tóth Ákos